WorldFish CENTER

Sida

ឆ្ពោះទៅវិធានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនៃអភិបាលកិច្ចតំបន់ដីសើមៈ

ក្របខណ្ឌច្បាប់ និងស្ថាប័ន និងការវាយតំលៃសេដ្ឋកិច្ច

នៃធនធានតំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

លោក នៅ ធួក   លោក ម៉ម កុសល   លោក ម៉ៅ កុសល   លោក គឹម សួ និង លោក ស្រ៊ុន លឹមសុង

សម្របសម្រួលបកប្រែ និង បោះពុម្ពផ្សាយដោយ

វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និង អភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប

២០០៥

ឆ្ពោះទៅវិធានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនៃអភិបាលកិច្ចតំបន់ដីសើមៈ

ក្របខណ្ឌច្បាប់ និងស្ថាប័ន និងការវាយតំលៃសេដ្ឋកិច្ច

នៃធនធានតំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

សម្របសម្រួលបកប្រែ និង បោះពុម្ពផ្សាយដោយ

វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និង អភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប

២០០៥

ដឹកនាំសំរបសំរួលបកប្រែ និង បោះពុម្ពផ្សាយដោយៈ លោក ស្រ៊ុន លឹមសុង
វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និង អភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប

អនុវត្តការសម្របសម្រួលបកប្រែ និងរចនាគម្រប ព្រមទាំងរៀបចំទំព័រដោយៈ លោក ណាង សុផា
វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និង អភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប

បកប្រែជាភាសាខ្មែរដោយៈ លោក ម៉ម កុសល
ក្រសួងបរិស្ថាន

ដោយមានការរួមវិភាគទានពីៈ កញ្ញា អ៊ី ឡារី លោក ហង់ ទ្រី លោក ស៊ុន សុផល
លោក ឌុក ផុន លោក ធឿង ម៉ៅ
លោក ម៉ៅ ចាន់សាម៉ន និង លោក គុយ ស៊ា

ពិនិត្យ និង កែសំរួលដោយៈ លោក ណាង សុផា
វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និង អភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប

រៀបរៀងដោយៈ លោក នៅ បោន័រ លោក ម៉ម កុសល
លោក ម៉ៅ កុសល លោក គីម សួ
និងលោក ស្រ៊ុន លឹមសុង

រូបក្របដោយៈ គំរោងគ្រប់គ្រងនេសាទទឹកសាបកម្ពុជា

បោះពុម្ពនៅរោងពុម្ពៈ សុខលាភ បោះពុម្ព
ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៥

ឧបត្ថម្ភថវិកាដោយៈ **WorldFish Center**

The views and opinions expressed in this publication are not necessarily those of the Department of Fisheries, the WorldFish Center, or Sida.

This is a Khmer translation of a chapter in an edited volume of country reports:

Neou Bonheur, Mam Kosal, Mao Kosal, Kim Sour and Srun Lim Song. 2005. Towards a Holistic Approach to Wetlands Governance: The Legal and Institutional Framework and Economic Valuation of Wetland Resources in Cambodia. In Oh, E., Ratner, B., Bush, S., Kolandai, K., and Too, T. (eds.) Wetlands governance in the Mekong Region: Country Reports on the Legal-institutional Framework and Economic Valuation of Aquatic Resources. WorldFish Center, Penang, Malaysia.

The report is available from the Department of Fisheries and the WorldFish Center.

បើមានចំណាប់អារម្មណ៍ចំពោះឯកសារនេះ សូមទំនាក់ទំនងៈ វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប (IFReDI)
#១៨៦ មហាវិថីព្រះនរោត្តម ខណ្ឌចំការមន ប្រអប់សំបុត្រ ៥៨២ រាជធានីភ្នំពេញ
ទូរស័ព្ទ/ទូរសារៈ ៨៥៥-២៣ ២២០ ៤១៧
Email : IFReDI@online.com.kh

មាតិកា

១. សេចក្តីផ្តើម ១
២. ទិដ្ឋាន និងវិធីសាស្ត្រដែលបានប្រើប្រាស់ ២
២.១ ប្រវត្តិនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ២
២.១.១ គោលបំណង ២
២.១.២ ក្រុមសិក្សាស្រាវជ្រាវ ២
២.១.៣ ទីតាំងសិក្សាស្រាវជ្រាវ ៣
២.១.៤ វិធាននៃការស្រាវជ្រាវ ៣
២.១.៥ ការលំបាក ៥
២.២ ចំណុចខ្វះខាតនៃទិន្នន័យដែលប្រើប្រាស់សំរាប់ធ្វើការវាយតំលៃសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ដីសើម ៥
២.២.១ ចំណុចខ្វះខាតជាទូទៅ ៥
២.២.២ វត្តមាន និងគុណភាពនៃទិន្នន័យតាមវិស័យ ៥
៣. តំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ៨
៣.១ ទស្សនៈទានអំពីតំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ៨
៣.២ លក្ខណៈនៃតំបន់ដីសើម ៨
៣.៣ របាយ និងប្រភេទតំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ៩
៣.៤ តំបន់ដីសើម និងការប្រើប្រាស់ដី ១១
៣.៤.១ របាយប្រជាជនក្នុងតំបន់ដីសើម ១១
៣.៤.២ ការគំរាមកំហែងចំពោះតំបន់ដីសើម ១២
៤. ក្របខណ្ឌស្ថាប័ន និងច្បាប់ ១៥
៤.១ ក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័ន ១៥
៤.១.១ ស្ថានភាពនៃការចាត់ចែងស្ថាប័ន ១៥
៤.១.២ បញ្ហាស្ថាប័នទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងតំបន់ដីសើម ២២
៤.២ ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ ២៧
៤.២.១ ជលផល ២៧
៤.២.២ ការប្រើប្រាស់ដី ៣២

៤.២.៣ ការអភិរក្ស និងការពារបរិស្ថាន ៣២

៥. ការវាយតម្លៃសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ដីសើម ៣៥

៥.១ តំលៃ និងការវាយតំលៃតំបន់ដីសើម ៣៥

៥.២ មុខងារ និងការប្រើប្រាស់តំបន់ដីសើម ៣៧

៥.២.១ ការប្រើប្រាស់តំបន់ដីសើមចំបងៗតាមវិស័យ ៣៧

៥.២.២ ការប្រើប្រាស់ និងតួនាទីផ្សេងៗទៀតនៃតំបន់ដីសើម ៤០

៥.៣ ការប្រើប្រាស់ និងតួនាទីតំបន់ដីសើមដែលមានសារៈសំខាន់បំផុត សំរាប់ជីវភាពរស់នៅរបស់ជនក្រីក្រ ៤២

៥.៣.១ តំលៃតំបន់ដីសើមដែលមានសារៈសំខាន់ចំពោះអ្នកប្រើប្រាស់ក្នុងមូលដ្ឋាន ប៉ុន្តែលំបាកសំដែងជាតំលៃសេដ្ឋកិច្ចនិងមិនសូវមានការកោតសរសើរ ៤៥

៥.៣.២ វិធីសាស្ត្រគួរទុកចិត្តបានសំរាប់វាយតំលៃសារៈសំខាន់នៃធនធានតំបន់ដីសើមចំពោះជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រ ៤៨

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីគោលនយោបាយ និងអនុសាសន៍ ៤៨

៦.១ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៤៨

៦.១.១ ក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័ន និងច្បាប់ ៤៨

៦.១.២ ការវាយតំលៃសេដ្ឋកិច្ចនៃតំបន់ដីសើម ៤៩

៦.២ អនុសាសន៍ ៦០

៦.២.១ ប្រកាន់យកយុទ្ធសាស្ត្រជាតិស៊ីសង្វាក់គ្នាសំរាប់គ្រប់គ្រងតំបន់ដីសើម ៦០

៦.២.២ កែលំអក្របខ័ណ្ឌច្បាប់សំរាប់គាំទ្រវិធានការចំរុះគ្រប់គ្រងធនធានតំបន់ដីសើម ៦០

៦.២.៣ កែលំអការចែករំលែកការទទួលខុសត្រូវក្នុងចំណោមស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល ៦២

៦.២.៤ កែលំអយន្តការនានាដើម្បីគ្រប់គ្រងឱ្យបានល្អជាងមុននូវភាពប្រកួតប្រជែងនិងការប្រើប្រាស់តំបន់ដីសើម ប្រកបដោយការសំរបសំរួលរវាងអ្នកពាក់ព័ន្ធ ៦៣

៦.២.៥ ការគាំទ្រដើម្បីប្រមូល និងផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានឱ្យបានប្រសើរជាងមុនអំពីតំលៃប្រើប្រាស់ច្រើនយ៉ាងនៃតំបន់ដីសើម ៦៥

ឯកសារយោង ៦៦

តារាង:

តារាងទី ១: វិសាលភាពនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីតំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ១០

តារាងទី ២: ការចាត់ចែងស្ថាប័ន និងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់...១៦

តារាងទី ៣: ផ្ទៃដីដាំដំណាំចំបង១ (គិតជាពាន់ហិកតា) ៣៩

តារាងទី ៤: ផលិតផលប្រចាំឆ្នាំនៃដំណាំចំបង១ (គិតជា ពាន់តោន) ៥១

តារាងទី ៥: ការរួមវិភាគទាននៃផលនេសាទពីវាលស្រែនៅក្នុងរបបអាហារ...............៥៣

តារាងទី ៦: ផលិតផលវារីវប្បកម្មទឹកសាប (ត្រីគិតជាតោន និងក្រពើគិតជាក្បាល).......៥៥

តារាងទី ៧: ផ្ទៃដីស្រែស្រោចស្រពក្នុងខេត្តមួយចំនួននៅជុំវិញបឹងទន្លេសាប ៥៦

តារាងទី ៨: ចំនួនទូក និងនាវាដែលបានចុះបញ្ជី និងធ្វើដំណើរក្នុងផ្លូវទឹកសាប ៥៩

តារាងទី ៩: ផលិតផលប្រចាំឆ្នាំនៃសត្វចិញ្ចឹម (គិតជាលានក្បាល) ៥១

តារាងទី ១០: តំលៃនៃធនធានតំបន់ដីសើមក្នុងឃុំព្រះរំកិល ចុងឃ្នាស និងអង្គរបុរី ៥៥

ប្រអប់:

ប្រអប់ទី ១: និយមន័យតំបន់ដីសើមតាមអនុសញ្ញារ៉ាមសារ (UNESCO 1994)............៩

ប្រអប់ទី ២: សេចក្តីព្រាងផែនការសកម្មភាពតំបន់ដីសើមជាតិ (1999).........................២២

ប្រអប់ទី ៣: យន្តការសំរបសំរួលសំរាប់ថបនីយជីវមណ្ឌលបឹងទន្លេសាប..........................២៣

ប្រអប់ទី ៤: ករណីសិក្សាមួយអំពីទំនាស់ប្រើប្រាស់ធនធានតំបន់ដីសើមនៅកំពង់ក្រសាំង ស្រុកបុរីជលសា ខេត្តតាកែវ ២៦

ប្រអប់ទី ៥: អង្គការសហគមន៍នេសាទនៅក្នុងខេត្តស្ទឹងត្រែង...៣១

ប្រអប់ទី ៦: អង្គការសហគមន៍នេសាទអន្លង់សំណរ ក្នុងស្រុកជីក្រែង ខេត្តសៀមរាប - ប្រវត្តិអំពីជោគជ័យ ៣១

ប្រអប់ទី ៧: ថបនីយ៍ជីវមណ្ឌលបឹងទន្លេសាប ជាវិធានមួយសំរាប់លើកកំពស់ ការអភិរក្សតំបន់ដីសើម ៣៣

ប្រអប់ទី ៨: អត្ថប្រយោជន៍នានានៃតំបន់ដីសើម ៣៦

ប្រអប់ទី ៩: សក្តានុពលអេកូទេសចរណ៍ផ្សោតនៅអន្លង់ឈើទាល ខេត្តស្ទឹងត្រែង...........៥៧

ប្រអប់ទី ១០: ប្រភេទសត្វជិតផុតពូជក្នុងតំបន់ដីសើមប្រទេសកម្ពុជា..............................៥០

១. សេចក្តីផ្តើម

ប្រទេសកម្ពុជាសំបូរដោយតំបន់ដីសើម និងធនធានតំបន់ដីសើម។ តំបន់ដីសើមគ្របដណ្តប់លើវិសាលភាពធំជាង ៣០%នៃផ្ទៃដីប្រទេស (MoE 1999)។ ដោយសារផ្ទៃដីភាគច្រើននៃប្រទេសកម្ពុជាស្ថិតក្នុងទីទំនាប ហេតុនេះផ្ទៃដីមួយភាគធំត្រូវលិចទឹកជាទៀងទាត់ ជាពិសេសនៅរដូវវស្សា។ បឹងទន្លេសាប ទន្លេមេគង្គ និងទំនាបទន្លេបាសាក់ គឺជាភូមិភាគធំបងបីនៃតំបន់ដីសើមទឹកសាបក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ លើសពីនេះ មានតំបន់ដីសើមតូចៗជាច្រើនផ្សេងទៀត ដូចជាតំបន់ដីសើមនៅភាគខាងលើនៃស្ទឹងសែន និងនៅតាមដៃនានានៃទន្លេមេគង្គភាគឦសាននៃប្រទេសកម្ពុជា។ ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើនរស់នៅក្នុងតំបន់ទំនាបកណ្តាលនៃប្រទេស ដែលជាតំបន់ដីសើម និងពឹងផ្អែកយ៉ាងសំខាន់លើតំបន់ដីសើម និងធនធានតំបន់ដីសើមសំរាប់ការចិញ្ចឹមជីវិត និងប្រាក់ចំណូលរបស់ខ្លួន។

ជាប្រទេសដែលពឹងផ្អែកជាសំខាន់លើកសិកម្ម ប្រទេសកម្ពុជាពឹងផ្អែកជាបឋមលើការដាំដំណាំ និងការប្រមូលផលធនធានធម្មជាតិពីធម្មជាតិ។ ទោះបីតំបន់ដីសើម និងធនធាននៃតំបន់នេះផ្តល់ផលិតផល និងសេវាជាច្រើនសំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋ និងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ព្រមទាំងសេដ្ឋកិច្ចមូលដ្ឋានក្តី ផលិតផលជាច្រើនត្រូវបានដកហូតសំរាប់ការប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន និងពុំបានរាប់បញ្ចូលទៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារឡើយ។ ជាលទ្ធផល ការព្យាយាមកំណត់និយមន័យ និងតំលៃនៃការប្រើប្រាស់ និងមុខងាររបស់តំបន់ដីសើមក្នុងបរិបទនៃប្រទេសកម្ពុជាគឺជាការលំបាក។

តំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជាផ្តល់ជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃធនធានសំបូរបែបសំរាប់សេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងសេដ្ឋកិច្ចមូលដ្ឋាន។ តំបន់ដីសើមទ្រទ្រង់ការប្រើប្រាស់ច្រើនបែបខុសៗគ្នា ជាអាទិ៍ ផ្គត់ផ្គង់ទឹក ស្រោចស្រព វារីអគ្គិសនី ជលផល កសិកម្ម ការបរបាញ់សត្វព្រៃ ថាមពលអុស នាវាចរ ការកំសាន្ត និងការតាំងទីលំនៅ។ តំបន់ដីសើមមានសារៈសំខាន់ខាងផ្នែកវប្បធម៌ និងសេដ្ឋកិច្ច សំរាប់ប្រជាជនភាគច្រើន ជាពិសេសសហគមន៍ជនបទដែលពឹងផ្អែកលើតំបន់ដីសើមសំរាប់ការរស់នៅ។ ដោយសារតំលៃសេដ្ឋកិច្ចច្រើនបែប តំបន់ដីសើមមិនគ្រាន់តែជាប្រភពនៃទ្រព្យសម្បត្តិប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាការជាប្រភពនៃទំនាស់ផងដែរ រវាងអ្នកប្រើប្រាស់ និងអ្នកគ្រប់គ្រងធនធាននៅមូលដ្ឋាន ថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់តំបន់។ ការប្រកួតប្រជែងក្នុងការប្រើប្រាស់ធនធានកំពុងកើនឡើង នៅពេលចំនួនប្រជាពលរដ្ឋបានកើនឡើង ឯការព្យាយាមរក្សាតុល្យភាពនៃការប្រើប្រាស់ត្រូវប្រទះឧបសគ្គដោយសារចំណេះដឹងទាប កម្រិតនៃគោលនយោបាយស៊ីសង្វាក់គ្នា និងវិធានគ្រប់គ្រងចំរុះ និងកម្រិតនៃការចូលរួមពីសំណាក់សាធារណជន។

ដោយសារមានការប្រើប្រាស់ច្រើនបែប ការគ្រប់គ្រងតំបន់ដីសើមច្រើនតែស្ថិតក្រោមការចាប់អារម្មណ៍នៃអ្នកពាក់ព័ន្ធជាច្រើន រួមទាំងស្ថាប័នសាធារណៈ អ្នកកសាងគោលនយោបាយ សហគមន៍មូលដ្ឋាន ផលិតករ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងក្រុមអ្នកតស៊ូមតិ។ តួនាទីពឹងពាក់គ្នាទៅវិញទៅមកនៃក្រុមទាំងនេះបង្កើតជាក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័ន និងច្បាប់ដ៏ស្មុគស្មាញដែលដឹកនាំការអភិវឌ្ឍ និងគ្រប់គ្រងធនធានតំបន់ដីសើម។ ការយល់ដឹងអំពីចំណុចខ្លាំង និងចំណុចខ្សោយនៃក្របខ័ណ្ឌស្ថាប័ន និងច្បាប់នេះជាប្រការសំខាន់ខ្លាំងណាស់សំរាប់អ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ដែលមានបំណងការពារ និងប្រើប្រាស់ធនធានតំបន់ដីសើមតាមរូបភាពដែលមានលក្ខណៈសំរបសំរួលរវាងគ្នា។

របាយការណ៍នេះត្រូវបានរៀបរៀងឡើងដើម្បីបំពេញតំរូវការ យ៉ាងហោចណាស់បានផ្នែកខ្លះ ក្នុងការបំភ្លឺបន្ថែមនូវវិធានអភិបាលកិច្ចតំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ យើងសង្ឃឹមថារបាយការណ៍នេះនឹងរួមវិភាគទានអោយបានប្រសើរលើការគ្រប់គ្រងតំបន់ដីសើម តាមរយៈការផ្តល់ជូននូវសេចក្តីពន្យល់បំភ្លឺឱ្យបានច្បាស់លាស់អំពីប្រព័ន្ធច្បាប់ និងស្ថាប័នដែលពាក់ព័ន្ធ ព្រមទាំងការបង្ហាញអំពីតំលៃសេដ្ឋកិច្ច និងធនធាននៃតំបន់ដីសើម។ យើងសង្ឃឹមផងដែរថា ចំណេះដឹងដែលកើតចេញពីរបាយការណ៍នេះនឹងអាចចែករំលែកជាមួយប្រទេសផ្សេងទៀតក្នុងតំបន់ ដើម្បីរៀបចំវិធានរួមសំរាប់លើកកំពស់ការគ្រប់គ្រងតំបន់ដីសើមនៅក្នុងតំបន់នេះ ។

របាយការណ៍នេះចែកចេញជាប្រាំមួយផ្នែក ។ បន្ទាប់ពីសេចក្តីផ្តើមនេះ ផ្នែកទីពីរអធិប្បាយជូនអំពីវិធាននៃការស្រាវជ្រាវនេះ និងវិធីសាស្រ្តដែលបានប្រើប្រាស់ ។ ផ្នែកទីបីបង្ហាញទិដ្ឋភាពរួមនៃតំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ផ្នែកទីបួនធ្វើការពិនិត្យឡើងវិញ និងវិភាគបញ្ហាស្ថាប័ននិងច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងតំបន់ដីសើមនៅក្នុងអាងទន្លេមេគង្គ។ ផ្នែកនេះត្រូវបានរៀបរៀងឡើងដោយផ្អែកលើការរួមវិភាគទានដោយមន្ត្រីពីមន្ទីរ និងអង្គការនានានៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ខេត្ត។ ផ្នែកទីប្រាំបរិយាយអំពីមុខងារនានា និងការប្រើប្រាស់តំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងបង្ហាញជូនអំពីការព្យាយាមដើម្បីប៉ាន់ប្រមាណតំលៃសេដ្ឋកិច្ចនៃមុខងារ និងការប្រើប្រាស់ទាំងនោះ ។ ទីបំផុត ផ្នែកទីប្រាំមួយបង្ហាញជូនអំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានទូទៅ និងលើកឡើងនូវអនុសាសន៍ដែលបានពីការស្រាវជ្រាវនេះ ។

២. វិធាន និងវិធីសាស្រ្តដែលបានប្រើប្រាស់

២.១ *ប្រវត្តិនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ*

របាយការណ៍នេះបង្ហាញជូនអំពីការរកឃើញតាមរយៈការអនុវត្តក្នុងប្រទេសកម្ពុជានូវគំរោង "ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និងស្ថាប័ន និងការវាយតំលៃសេដ្ឋកិច្ចនៃធនធាន និងបរិស្ថានក្នុងអាងទន្លេមេគង្គ - វិធានតំបន់ដីសើម" (ដែលហៅកាត់ថា វិធានតំបន់ដីសើមទន្លេមេគង្គ) ដែលបានធ្វើឡើងពីខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០២ ដល់ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៣ ។ នាយកដ្ឋានជលផលគឺជាស្ថាប័នសំរបសំរួលគំរោងនេះក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដោយមាន លោក ស្រ៊ុន លីមសុង ជាអ្នកសំរបសំរួលគំរោងថ្នាក់ជាតិ និងលោក គឹម សួ ជាមន្ត្រីទំនាក់ទំនង ។

២.១.១ *គោលបំណង*

ការសិក្សានេះមានគោលបំណងលើកកំពស់ជីវិតជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា ដោយគាំទ្រការអភិវឌ្ឍន៍ដែលមានលក្ខណៈស៊ីគ្នាជាមួយបរិស្ថាន និងរក្សានិរន្តរភាព ព្រមទាំងលើកកំពស់តំលៃ និងមុខងាររបស់តំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ គោលបំណងចំពោះមុខនៃគំរោងនេះ គឺការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និងស្ថាប័នជាតិ និងបង្កើនសមត្ថភាពក្នុងមូលដ្ឋានដើម្បីគ្រប់គ្រងតំបន់ដីសើម និងធនធានក្នុងតំបន់ដីសើម ព្រមទាំងបរិស្ថាន នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

២.១.២ *ក្រុមសិក្សាស្រាវជ្រាវ*

ក្រុមការងារថ្នាក់ជាតិមួយក្រុម និងក្រុមការងារថ្នាក់ខេត្តបីក្រុមត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីអនុវត្តការសិក្សានេះ (សូមអានរូបទី ១) ។ ក្រុមការងារថ្នាក់ជាតិត្រូវបានចែកចេញជាពីរក្រុមគឺៈ ក្រុមការងារក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និងស្ថាប័ន ដែលមានសមាជិកប្រាំរូប និងក្រុមការងារវាយតំលៃសេដ្ឋកិច្ច ដែលមានសមាជិកប្រាំមួយរូប។ ក្រុមការងារថ្នាក់ខេត្ត ត្រូវបានបង្កើត

ឡើងនៅក្នុងខេត្តចំនួនបី ដែលត្រូវបានជ្រើសរើសជាទីតាំងសិក្សាស្រាវជ្រាវ ពោលគឺ ខេត្តសៀមរាប តាកែវ និងស្ទឹងត្រែង។ ក្រុមការងារថ្នាក់ខេត្តនីមួយៗក្នុងចំណោមក្រុមទាំងបីមានសមាជិកពី ប្រាំបួន ទៅដប់រូប ដែលជាមន្ត្រីមកពីមន្ទីរ ឬការិយាល័យថ្នាក់ខេត្ត ដែលទទួលបន្ទុកផ្នែក កសិកម្ម ជលផល ទេសចរណ៍ សាធារណការ និងដឹកជញ្ជូន បរិស្ថាន ផែនការ និងកិច្ចការនារី។

រូបទី ១. ក្រុមការងារនៅក្នុងការស្រាវជ្រាវ

២.១.៣ ទីតាំងសិក្សាស្រាវជ្រាវ

ទីតាំងសិក្សាចំនួនបីកន្លែងត្រូវបានជ្រើសរើសជាតំណាងប្រភេទខុសគ្នានៃតំបន់ដីសើមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលទីតាំងនីមួយៗមានស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រ និងជលសាស្ត្រដោយឡែកពីគ្នា។ ទីតាំងទាំងនោះគឺ ទីមួយនៅដងទន្លេមេគង្គភាគខាងលើក្នុងខេត្តស្ទឹងត្រែង ជិតព្រំប្រទល់កម្ពុជា-ឡាវ ទីពីរគឺទំនាបលិចទឹកក្នុងខេត្តតាកែវដែលងាយរងឥទ្ធិពលពីការជ្រាបចូលនៃទឹកសមុទ្រ និងទីបី គឺទំនាបបឹងទន្លេសាបក្នុងខេត្តសៀមរាប។ ដោយស្ថិតនៅក្នុងខេត្តបីខុសប្លែកពីគ្នា ទីតាំងទាំងបីនេះមានលក្ខណៈជាតំណាងឱ្យតំបន់ដីសើមក្នុងភូមិភាគបីបែបនៃដែនទឹកសាបក្នុងប្រទេស ដូចដែលបានបរិយាយខាងលើ ពោលគឺ ទន្លេមេគង្គ (ខេត្តស្ទឹងត្រែង) ទំនាបទន្លេបាសាក់ (ខេត្តតាកែវ) និងបឹងទន្លេសាប (ខេត្តសៀមរាប)។

២.១.៤ វិធាននៃការស្រាវជ្រាវ

ការសិក្សានេះរួមមានការប្រមូល និងចងក្រងទិន្នន័យអំពីក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និងស្ថាប័ន ពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងតំបន់ដីសើម និងអំពីការវាយតំលៃសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ដីសើម។ បន្ទាប់មក ទិន្នន័យទទួលបានពីក្រុមការងារទាំងអស់ត្រូវបានសង្ខេប មុនពេលធ្វើការវិភាគរួមគ្នាដោយក្រុមការងារថ្នាក់ខេត្ត ដោយមានការជួយណែនាំពីប្រធានក្រុមការងារទាំងពីរនៅថ្នាក់ជាតិ។ របាយការណ៍នេះគឺជាសេចក្តីសំយោគលទ្ធផលនៃការរកឃើញនោះ។

សិក្ខាសាលាជាច្រើនលើកដែលបានចាត់ចែងឡើងនៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ខេត្ត នៅក្នុងគំរោងនេះ បានផ្តល់ឱកាសយ៉ាងច្រើនដើម្បីកសាងសមត្ថភាពស្រាវជ្រាវសំរាប់សមាជិកនានានៃក្រុមការងារទាំងនេះ។ ឧទាហរណ៍ដែលគួរឱ្យកត់សំគាល់មួយ គឺ ការបណ្តុះបណ្តាលមួយ ដែលសមាជិកក្រុមការងារបានទទួលការបង្ហាត់បង្ហាញពីអ្នកជំនាញការថ្នាក់តំបន់អំពីរបៀបវាយតំលៃជនបទដោយមានការចូលរួម (PRA) និង ការវាយតំលៃជនបទដោយរហ័ស (RRA) ដែលបន្ទាប់មកសមាជិកក្រុម

នានា បានយកវិធីសាស្ត្រនេះទៅប្រើប្រាស់ដោយខ្លួនឯងនៅក្នុងទីតាំងសិក្សាទាំងបីកន្លែង។

២.១.៥ ការលំបាក

ការលំបាកជាទូទៅដែលបានប្រឈមក្នុងការអនុវត្តគំរោងនេះមានជាអាទិ៍:

១. ទិន្នន័យនានាដែលមានក្នុងប្រទេសមានគុណភាពទាប ។ ទោះបីបានពីប្រភពផ្លូវការក្តី ភាគច្រើននៃទិន្នន័យដែលប្រមូលបាន គឺជាទិន្នន័យបានពីការប៉ាន់ប្រមាណ។ ចំណុចខ្វះខាតនៃទិន្នន័យដែលប្រើប្រាស់សំរាប់ផ្នែកវាយតំលៃសេដ្ឋកិច្ច មានអធិប្បាយលំអិតជាបន្ថែមនៅក្នុងផ្នែកបន្ទាប់ ។

២. ចំណេះដឹង និងជំនាញរបស់ក្រុមការងារថ្នាក់ខេត្តមានកំរិតទាប។ សមាជិកក្រុមទាំងនេះមានការយល់ដឹងភាសាអង់គ្លេសកំរិតទាប ជាហេតុធ្វើឱ្យពួកគេលំបាកវិភាគឯកសារដែលសរសេរជាភាសាអង់គ្លេស និងស្វែងយល់ពីទស្សនៈទានទាក់ទងនឹងតំបន់ដីសើម ដែលភាគច្រើនមានសរសេរតែជាភាសាអង់គ្លេស ។

៣. ការលំបាកពន្យល់ប្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋអំពីគោលបំណងនៃការសិក្សានេះ។ ប្រជាពលរដ្ឋជាច្រើនលំបាកឆ្លើយចំពោះសំណួរអំពីការឱ្យតំលៃ ឬទទួលស្គាល់ផលប្រយោជន៍នៃធនធានជាច្រើនពីតំបន់ដីសើម ដោយហេតុថាធនធានទាំងនេះភាគច្រើនជារបស់តូចៗ និងធ្វើឡើងដោយការស្មានៗ (ឧទាហរណ៍: វារីរុក្ខជាតិ និងសត្វល្អិត)។ លើសពីនេះលក្ខណៈស្មុគស្មាញនៃច្បាប់ និងបទប្បញ្ញត្តិនានារបស់រដ្ឋាភិបាលជាហេតុនាំឱ្យពួកគេលំបាកធ្វើការវិភាគ។

២.២ ចំណុចខ្វះខាតនៃទិន្នន័យដែលប្រើប្រាស់សំរាប់ធ្វើការវាយតំលៃសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ដីសើម

២.២.១ ចំណុចខ្វះខាតជាទូទៅ

ការប្រមូលទិន្នន័យផ្សេងៗទាក់ទងនឹងតំបន់ដីសើមមិនមានលក្ខណៈជាប់លាប់ទេ ដោយសារទំនាស់សង្គមរយៈពេលយ៉ាងយូរនៅក្នុងប្រទេស។ ប៉ុន្តែ ការប្រមូលទិន្នន័យបានបន្តធ្វើឡើងយ៉ាងទូលំទូលាយសំរាប់ផ្នែកផលិតកម្មមួយចំនួនចាប់តាំងពីដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៨០ ហើយលទ្ធផលទាំងនោះមានចុះផ្សាយជាតារាងស្ថិតិ និងរបាយការណ៍របស់រដ្ឋាភិបាល។ ភាគច្រើននៃទិន្នន័យក្នុងរបាយការណ៍នានានៅថ្នាក់ជាតិសំរាប់អំឡុងពេលនោះច្រើនតែបានពីការប៉ាន់ស្មាន និងពីអ្នកផ្តល់ព័ត៌មាននៅតាមលំដាប់ផ្សេងៗពីមូលដ្ឋាន។ នៅគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ទាំងអស់ ទិន្នន័យនានាត្រូវបានកែតំរូវ បញ្ចូលបន្ថែម ចាត់ចែងតាមតំរូវការ និងកែសំរួលតាមការចាំបាច់។ ទីបំផុត ទិន្នន័យសរុបត្រូវបានរៀបចំ និងប្រមូលផ្តុំនៅថ្នាក់ជាតិ។

តំបន់ភូមិសាស្ត្រមួយចំនួនមិនអាចចូលដល់ដោយមូលហេតុអសន្តិសុខ ហេតុនេះទិន្នន័យទាំងនោះមិនឆ្លុះបញ្ចាំងតួលេខពីក្នុងប្រទេសទាំងមូលឡើយ។ ទោះបីទិន្នន័យខ្លះៗមានលក្ខណៈលំអិតក្តី ទិន្នន័យមួយចំនួនត្រូវបានចាត់ទុកថាគ្មានលក្ខណៈប្រាកដនិយម។ ជាទូទៅ គ្មានការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពទិន្នន័យ និងព័ត៌មានឡើយ លើសពីនេះរាល់កំណត់ត្រានានាមិនបានរក្សាទុក និងថែទាំឱ្យបានត្រឹមត្រូវឡើយ។ កង្វះការកំណត់ច្បាស់លាស់អំពីការទទួលខុសត្រូវ ការផ្ទេរភារៈកិច្ច និងកង្វះវិធីសាស្ត្រដែលមានលក្ខណៈស្តង់ដា និងដែលអាចទុកចិត្តបាន គឺជាចំណែកមួយនៃមូលហេតុចំបងៗនៃការកត់ត្រា និងថែទាំទិន្នន័យមិនបានល្អនៅថ្នាក់ខេត្ត ។ ចំណេះដឹងកំរិតទាប កង្វះមធ្យោបាយ និងថវិកា គឺជាកត្តាផ្សេងទៀត។